

BLOW BY BLOW

SOUNDS OF THE SHOFAR – THE RIGHT WAY

SOURCES / מראי מקומות

1. גמ' ראש השנה לג: וברש"י
2. גמ' לד.
3. תוס לג: ד"ה שיעור
4. דרשות הרמב"ן לראש השנה
5. ריטב"א ראש השנה דף לג:

(ב) ובימי חזקיהו משהו
(ג) וסוף ג'ג
(ד) וסוף ג'ג
(ה) וסוף ג'ג
(ו) וסוף ג'ג
(ז) וסוף ג'ג
(ח) וסוף ג'ג

הנהגות הב"ח

(ב) גבי' ודוקן דרב מתנה
מדעני קרא דעירובי:

גיליון הש"ס

רש"י ד"ה ה"ק א' ד"א
גזירה שוה ב"ר ב"א
מעצמו. ע"י סוף דף
לא ע"ל ד"ה ד"ה
מקשין ע"ל:

תורה אור השלם

(א) והעברת שופר
הרועה בח"ש השביעי
קשור לח"ש ביום
הפסח המעביר שופר
ב"ר אר"כ:
(ב) דבר א"ל בני ישראל
לאמר בח"ש השביעי
באחד לח"ש יהיה
לכם שבתון וזמן
הרועה מקרא קדש:
(ד) וקרא ב"ר

(ג) ובח"ש השביעי
באחד לח"ש מקרא
קדש יהיה לכם כל
קראת עבדה לא
תעשו יום הרועה יהיה
לכם:
(ד) והקעתם הרועה
ונקטו הפנהות התינים
קראת: (בבב"ר ב"ר א)
(ה) ובקדושת א"ת הקהל
תקעו ור"ה תרועה:
(בבב"ר ב"ר א)

(ו) והקעתם הרועה
שנית ונקטו הפנהות
התינים תיקנה הרועה
יהקעו למקטעים:
(בבב"ר ב"ר א)

(ז) ויצו משה ועבדיו
קול פתחה לאמר איש
ואשה אל יעשו עוד
הקדושה

הקדושה וקראת
הקדושה וקראת
הקדושה וקראת
הקדושה וקראת
הקדושה וקראת
הקדושה וקראת
הקדושה וקראת
הקדושה וקראת

ליקוטי רש"י

העברת. דן העברתו
בדן שהלך מעבדיו
באלו נצטווה משה
(ליל' ב"ר).
מחשבו הלבנה.
יום מועד קטע לך וכן
כעוה מתקנת ביום מנו
(בב"ר ב"ר א).
מתכסה בו. למוקט
בגון שחיה לני מערב
ועבדית לני מונח לפי
קטעה היא סגון
לחידוש (ליל' ב"ר א).
שלגנה מתקנת בו שחיה
נחלת לכל אדם אלא
שחיה לניש מונח
ועבדת לניש מערב באלה
נעול לכל טענה כדכתיב
הלגנה מתקנת בכל מקום
ולאית בכל מקום

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לד.

עין משפט
גזר מצוה

נז א טו"ע א"ח ס'
מקש טעף א'
נז ב מ"י ס"ג מ"ל וס'ר
ה"ל ג טו"ע א"ח ס'
מקש טעף ג'

ש"אין תלמוד אומר בחדש השביעי. דהא כחז לן כזמה מקומות
דיום הכפורים נחש השביעי הוא והכל יו"כ כתיב: והעברת.
פשוטה משמע העברת קול אחד: ביוה"כ תעבירו. הרי העברה תחילה
וסוף תרועה כתיב צנתיס: ומנין ש"ש ש"ש ש"ש. מנין

תלמוד אומר ותקעתם. והלך תרועה: שאין ת"י שנית. שכבר אמר
ותקעתם תרועה ונסע מתנה פלוני כי הולך אמר ותקעתם תרועה
ונסע: מתנה פלוני פשוט דשנית היא: תהא תקיעה שניה א"ה. והכי
קאמר ותקעתם תקיעה שנית לתרועה: ה"ו ושלם תרועות ולאמרו

רבינו חננאל

רבנן להא יתיבב בנן
סימן תנא דרין סבר לילי
לילה אם סיטרא ותנא
ברא סבר גנזי נחא:
ולא תנבר הכר
כדבר אחר מן. והי
כד יבאר לון עושין זה
זה דבריו הן דתרויהו
תרועה היא ותנו העם
לעשות תשרית ת"ת
תשרי ג' פעמים ובר ר'
אבוה ומצא עירית
תוקעין תשרי ואחרים
תוקעין תשרי ואצ"פ
שגם שלשה שברים
תרועה היא ואחרים הי
תוקעין תשרי. ודמה
משום ספק עשו כך
שהו אחרים אם
התשרית הוא האמת הרי
הפסק בין התשרית השני
התשרית והתשרית. ודיקן
שהו עושין תשרית
תשרית תשרית וכן תשרית
תשרית תשרית וכן תשרית
תשרית תשרית ואמר אזה
מן דאי עשיתו בלי
הפסק ביניהן ואצ"פ
שכולן תרועה הן השלים
ביניהן שיהו הכל נהנין
מנהג אחד ולא תראה
חלוקה ואמר להן מכל
מוקט נמצאו תקיעות זו
אחר זו בלי הפסק ביניהם
ולפיכך נהגו הכל
כמנהג הזה לתקע
מידב כמו שתקין ר'
אבוה ועליהן מברך
התקע ברכת התקיעה
ואצ"פ שאינו על סדר
הברכות ועבר צריכין
לתקע על סדר הברכות
מיהו ברכות איתן מעבדות
אותן התקיעות ומפני
שכבר יצאו העבד יד
חובה לפיכך נהגו
לתקע במלכות תשרית
בכרונות תשרי בשופרות
תשרי לתרועה שהכל אחד
הן והכל יצאו ידי חובה
ולא נשאר בברב ספק:
והא דאמר ר' יוחנן

צ"ה צנתיס זכרון תרועה והעברת
שופר תרועה יום תרועה יהיה לכם
ושמי תקיעות לכל אחת ואחת מזניו
למדן לר"ה שלם תרועות ושם
תקיעות שמים מדברי מורה ואמת
מדברי סופרים והעברת שופר תרועה
צנתיס זכרון תרועה מד"ת יום
תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא צ"ה
רבי שמואל צ"ה נחמני אומר אחת
מד"ת ושמים מד"ת והעברת שופר
תרועה מד"ת צנתיס זכרון תרועה
יוס תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא
צ"ה מוא לתלמודו הוא צ"ה וכו':
שמים מד"ת. מרי קראי דרוש למנינא
צדקמי וזיל והעברת שופר תרועה
צנתיס זכרון תרועה מד"ת כלומר
מנחל ללמוד שמים יום תרועה יהיה
לכם לא מדרשה למנינא שהרי
לתלמודו הוא צ"ה מופנה לג"ש שדרש
תרועה תרועה לג"ש אלא סופרים
אמרו כדי לפסות מלכות וזכרונות
ושופרות למקיעותינן: רבי שמואל
בר נחמני אומר ב"ר מאי לתלמודו הוא
בא. צנתיס חז לג"ש אידך למאי:
א משמע צ"ה. למדרש מנייה פשוטה
לפניה: דרך העברתו. למעוטי
הפכו ומקע צו כדלמנן (ליל' דף ס:):
יעבריה ביד. ולי לאו דהדר כתיב
לא הוה משמע מעבדו לזון תקיעה:
מספיק צ"ה. ועד מרוויחו: ודלמא
גנזי הוה. ואין לך לעשות תרועות
יצוה וקא מפסקא תרועה צ"ה
צנתיס לפשוטה שלמה תרועה: ודלמא
יצ"ה היא. ואין לניו צנתיס וקא
מפסקי צנתיס דקשר"ק דר' אבהו
צ"ה תקיעה ראשונה לתרועה ואין
גמימות ארוכות קומפלימ"א צלע"ז:
והדר מ"י"א. לרד"י"ר צלע"ז:
תשע

הנהגות וציונים

(א) תיבת "אמרו" ליתא
בבב"ר. וכו"ו שיהיה
פסק אחד גבי יובל
נאמר (דק"ט): ע"כ
רבינו חננאל הלך ע"כ
גירסא הפוכה בסדר
דרשות הפסוקים וע"כ
רב"ן ביאר הגירסא:
[ג] דפוס קראקא "ציונים"
[ד] צ"ל [מבויב]
(גליון): [ס] צ"ל צ"ה אלא
מא דרש בהו
(רש"י): [ו] כתי'
העברת
משה. והתקין גליון
כתי'. תיבת הכא
תעבירו שופר וכו' היא
נהגה נוהג ישראל מאד
(דק"ט): וע"כ ב"ר:
[ז] כתי' הסדר "גנזי"
קודם לילי" (וכמו שהוה
בסוף הסוגיא) וכן להלן
הסדר מתקין לה רבינא
לה רב עירא ודלמא
לילי וכו'. וכו'
בראשונים "גנזי" קודם
לילי" [ח] צ"ל בין
תקיעה לתרועה וכו'
ישעיהו. וכו"ו כתי'
ובראשונים: [ט] מתחילת
העמוד ד"ה ומנן
[י] ברש"י שבר"ה ואין

זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מיבעי *ביום* ולא בלילה
ואידך ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה מביום הכפורים אי (ביום) הכפורים יליף נגמור נמי מנייה
לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה והעברת תעבירו לא משמע להו* אלא מאי דרשי בהו והעברת כדרב מתנא
דאמר רב מתנא והעברת דרך העברתו תעבירו דקאמר רחמנא נעבריה ביד ואידך דרב מתנא מדרשני
(ב) דביבוריה תעבירו ביד לא מצית אמרת דגמור עברה* עברה ממושה כתיב הכא והעברת שופר
תרועה וכתיב התם *ויצו משה ועבדיו קול במחנה מה להלן בקול אף
כאן בקול ולהאי תנא דמייתי לה ממדבר איה מה להלן הצוצרות אף כאן
הצוצרות ת"ל *תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו* א' זהו חג שהחדש
מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וקאמר רחמנא שופר *אתקין רבי אבהו
בסרי תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה מה נפשך אי ילולי ילול* לעבד
תקיעה תרועה ותקיעה ואי גנזי גנח ילולי ילול לעבד תקיעה שלשה שברים
ותקיעה מספיק ליה אי גנזי גנח אי ילולי ילול מתקין לה רב עירא
שלשה שברים בין תרועה לתקיעה הדרר עבד תקיעה תרועה ותקיעה מתקין לה רבינא
ודלמא גנזי הוה וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה הדרר עבד תשרי אלא רבי אבהו
מאי אתקין אי גנזי גנח הא עבריה אי ילולי ילול הא עבריה מספיק ליה דלמא גנח וילולי אי הכי
ליעבד נמי איפכא תקיעה תרועה שלשה שברים ותקיעה דלמא ילול וגנח סתמא דמילתא כי מתרע
באניש מילתא ברישא גנח והדר ילול: תקע בראשונה ומשך בשניה כשתיים: אמר רבי יוחנן שמע

שיך לעמוד הקודם: [א] דפ"ר ונסעו מחנה פלגיות: [ב] כתי' גוסף ודלמא רחמנא:
דף "עשיות שברים (וכמו לילי בסמוך):

ש"אין ת"ל בחדש השביעי ומה ת"ל בחדש
השביעי שיהו כל תרועות החדש השביעי
זה בזה ומנין לשלש של שלש ת"ל
(א) והעברת שופר תרועה צנתיס זכרון תרועה
יום תרועה יהיה לכם ומנין ליתן את האמור
של זה בזה ושל זה בזה ת"ל שביעי שביעי
לגזירה שוה הא כיצד שלש שהן תשע
שיעור תקיעה כתרועה שיעור תרועה
כשלשה שברים האי תנא מעיקרא מייתי
לה בהיקישא והשתא מייתי לה בגזירה שוה
הכי קאמר (ב) אי לאו גזירה שוה הוה מייתינא
לה בהיקישא השתא דאתיא גזירה שוה
היקישא לא צריך והאי תנא מייתי לה בג"ש
ממדבר דתניא (ג) ותקעתם תרועה תקיעה
בפני עצמה ותרועה בפני עצמה אומר
תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה או
אינו אלא תקיעה ותרועה אחת היא כשהוא
אומר (ד) ובקדושת א"ת הקהל תתקעו ולא
תרעו הוי אומר תקיעה בפני עצמה
ותרועה בפני עצמה ומנין שפשוטה לפניה
ת"ל (ה) ותקעתם תרועה ומנין שפשוטה
לאחריה ת"ל (ו) תרועה יתקעו ר' ישמעאל בנו
של ר' יוחנן בן ברוקא אומר אינו צריך הרי
הוא אומר (ז) ותקעתם תרועה שנית שאין ת"ל
שנית ומה ת"ל שנית זה בנה אב שכל מקום
שנאמר תרועה תהא תקיעה שניה לה אין
לי אלא במדבר ב"ה מנין ת"ל תרועה
תרועה לגזירה שוה ושלש תרועות נאמרו (ח)
ב"ה צנתיס זכרון תרועה צ"ה זכרון תרועה
(א) והעברת שופר תרועה ושתי תקיעות לכל
אחת ואחת מצינו למדין שלש תרועות ושש
תקיעות נאמרו ב"ה שתיים מדברי תורה
ואחת מדברי סופרים שבתון זכרון תרועה
(ב) והעברת שופר תרועה מדברי תורה יום
תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא רבי

שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן אחת מד"ת ושתיים מדברי סופרים והעברת שופר תרועה מד"ת שבתון
זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא מיבעי *ביום* ולא בלילה
ואידך ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה מביום הכפורים אי (ביום) הכפורים יליף נגמור נמי מנייה
לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה והעברת תעבירו לא משמע להו* אלא מאי דרשי בהו והעברת כדרב מתנא
דאמר רב מתנא והעברת דרך העברתו תעבירו דקאמר רחמנא נעבריה ביד ואידך דרב מתנא מדרשני
(ב) דביבוריה תעבירו ביד לא מצית אמרת דגמור עברה* עברה ממושה כתיב הכא והעברת שופר
תרועה וכתיב התם *ויצו משה ועבדיו קול במחנה מה להלן בקול אף
כאן בקול ולהאי תנא דמייתי לה ממדבר איה מה להלן הצוצרות אף כאן
הצוצרות ת"ל *תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו* א' זהו חג שהחדש
מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וקאמר רחמנא שופר *אתקין רבי אבהו
בסרי תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה מה נפשך אי ילולי ילול* לעבד
תקיעה תרועה ותקיעה ואי גנזי גנח ילולי ילול לעבד תקיעה שלשה שברים
ותקיעה מספיק ליה אי גנזי גנח אי ילולי ילול מתקין לה רב עירא
שלשה שברים בין תרועה לתקיעה הדרר עבד תקיעה תרועה ותקיעה מתקין לה רבינא
ודלמא גנזי הוה וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה הדרר עבד תשרי אלא רבי אבהו
מאי אתקין אי גנזי גנח הא עבריה אי ילולי ילול הא עבריה מספיק ליה דלמא גנח וילולי אי הכי
ליעבד נמי איפכא תקיעה תרועה שלשה שברים ותקיעה דלמא ילול וגנח סתמא דמילתא כי מתרע
באניש מילתא ברישא גנח והדר ילול: תקע בראשונה ומשך בשניה כשתיים: אמר רבי יוחנן שמע

וכתוב בתוספות של רבינו שמשון וצריך ליזהר בשברים שלא יהא מאריך בכל אחת מהן כשיעור שלש יבבות של שלש קולות כל שהוא, דאם כן נעשית כל אחת מהן תקיעה, דשיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה שלש יבבות, ובאמת שיפה עיין וטוב ליזהר, אבל כפי הנראה מדקדוק הלשון אין ההפרש שבין השברים לתקיעה בין ארוך לקצר, אלא שזה קול פשוט סופו כתחילתו כאיש מרים קולו לשורר ולרנן, וזהו קול שבור כעין המיליל, וכבר פירשו רבותינו ז"ל אלינו רעם (נ"א דיגום) הקול כשאמר גנוחי וילולי, וכן לשון התורה עצמה תרועה, ולשון התרגום יבבא, שניהם לשון שבר, כי תרועה מענין רועו עמים וחתו, רועה התרועעה הארץ, ומגזרתם, ויבבא כמו יללה, ותיבב כמו ותיליל, כולם לשון שבר ברוח, כענין שנאמר ואתם תצעקו מכאב לב ומשבר רוח תילילו, והרי לדברי רבינו משה שכתב כי שיעור

אבל עדיין לא למדנו שיעור השבר, ונראין דברים שהשבר קטן מתקיעה, דאי לא, הוי ליה תקיעה³⁶⁰, וגם גדול הוא מן היבבה של בני אדם, וכיון שכן נמצא שהשבר אינו אלא כדי ב' יבבות ויותר מעט, אבל לא ג' יבבות שלימות, שהרי התקיעה של תר"ת שיעורה ג' יבבות, והיאך יהא שבר דתנא ברא כתקיעה דתנא דידן³⁶¹. ואין לומר שאין הפרש בין תקיעה לשבר באריכות הקול אלא בשינויו³⁶². שזה אינו, שהתקיעה קול פשוט בלא שכירה, וכן השבר בעצמו אינו נעשה לשברים שאם כן חזר יבבות, ועל כרחנו שבר ותקיעה קול פשוט ואין בהם כדי שנוי בניגון, ואין שנוי בהם אלא באריכות הקול, שהתקיעה ג' יבבות לכל הפחות, והשבר קטן ממנו ואין בו אלא שיעור תנועת ב' אותיות דהיינו ב' יבבות. וכ"כ רבינו שמשון³⁶⁴ והוא הנכון. וכשעושין תקיעה ומשברין אותה בסופה אינו יפה, שהרי אותו קול שעושין בסופה אינו נדון מקול התקיעה שהיא פשוטה, וה"ל שבר באפי נפשיה והוי הפסקה³⁶⁶. וכן קבלנו שטה זו מרבינו נר"ו בש"ר³⁶⁷, וכן נהגו כל הרבנים והגדולים.